

ประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ม.๓

 IMAC EDUCATION

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ. ดร. ชีระ นุชเปี่ยม
ธีรพร พรหมมาศ
พิมพ์อุมา ธีรชนกุล
ทัศนพร วิชาลสุวรรณกร

ผู้ตรวจ

รศ. พวงเพชร สุรัตน์กุล
ผศ. ดร. ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
ศีกฤทธิ์ บุษบา

บรรณาธิการ

ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ธีระ นุชเปี่ยม.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
--กรุงเทพฯ : แม็คเอ็ดดูเคชั่น, 2562.

208 หน้า

1. ประวัติศาสตร์--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา).
I. ชื่อเรื่อง.

909.712

ISBN 978-616-345-085-2

พิมพ์ครั้งที่ ๒

สงวนลิขสิทธิ์ : ตุลาคม ๒๕๖๒

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็น
ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MAC EDUCATION

ส่งมอบนิติสิ่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทราเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

☎ ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๗ โทรสาร ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

E-mail : www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที เอส บี โปรดักส์

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรียบเรียงขึ้นตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการระบุไว้ทั้งหมด

หนังสือเล่มนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองต่อสังคมโลก บทบาทของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทย การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและบุคคลสำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆ ของโลก และอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์เล่มนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งสัมผัสถึงผลทางการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี

คณะผู้เรียบเรียง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ
	ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น
	ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยในการจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนครั้งนี้ นอกจากจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลางและตัวชี้วัด ชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังได้นำผลการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ซึ่งบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย มาดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนชุดนี้ ดังนี้

๑. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ทุกระดับที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี
๒. จัดทำตัวชี้วัดชั้นปี เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความพยายามของ สถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด
๓. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตร ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัด การเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการวางแผนแบบย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติจริงตามกิจกรรมแนะนำ
๔. จัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเล่มนี้ โดยบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบคุณภาพ ในรูปแบบ MAC e-knowledge ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation.com/e-knowledge หรือเชื่อมต่อกับ web site ของ บริษัท คือ www.MACeducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ท่านสามารถ Download มาศึกษาได้
๕. เพื่อสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบาย ให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทุกระดับ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนรู้ในรูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ โดยแทรกไว้ในกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหาสอดคล้อง โดยใช้ตรา สัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับครูผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียน และควรเพิ่มเติมรายละเอียด เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ของ
บริษัท และขอตั้งปณิธานว่า จะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการศึกษา
ตลอดไป

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

ตัวอย่าง

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ๑

ตรงตามมาตรฐาน ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๑. การศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่น
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์	๒
๑.๑ วิธีการทางประวัติศาสตร์	๒
๑.๒ ข้อยกจำกัดของการศึกษาทางประวัติศาสตร์	๕
๑.๓ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	๖
๒. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์	๗
๓. กรณีศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	๑๓
คำถามท้ายหน่วย	๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๑๗

ตรงตามมาตรฐาน ส ๔.๓ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒, ๓

๑. การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี	๑๕
๑.๑ สาเหตุสำคัญของการย้ายราชธานี	๑๕
๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์	๒๒
๒. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัตนโกสินทร์	๒๔
๒.๑ ด้านการเมืองการปกครอง	๒๔
๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ	๔๖
๒.๓ ด้านสังคม	๕๖
๒.๔ ด้านศิลปวัฒนธรรม	๖๔
๒.๕ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๗๑

๓. บทบาทของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีต่อความมั่นคง

และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ

๘๓

คำถามท้ายหน่วย

๘๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

๙๐

ตรงตามมาตรฐาน ส ๔.๓ ตัวชี้วัดข้อ ๓

๑. การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

๙๑

๑.๑ ความหมายของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

๙๑

๑.๒ ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

๙๒

๑.๓ ประเภทและสาขาของภูมิปัญญาไทย

๙๒

๒. ภูมิปัญญาสมัยรัตนโกสินทร์

๙๖

คำถามท้ายหน่วย

๑๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ภูมิภาคของโลกกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์

๑๑๑

ตรงตามมาตรฐาน ส ๔.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑

๑. พัฒนาการของภูมิภาคต่างๆ ของโลก

๑๑๒

๑.๑ ทวีปยุโรป

๑๑๒

๑.๒ ทวีปอเมริกาเหนือ

๑๒๘

๑.๓ ทวีปอเมริกาใต้

๑๔๐

๑.๔ ทวีปแอฟริกา

๑๔๘

๑.๕ ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย

๑๕๕

๒. อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๑๗๒

คำถามท้ายหน่วย

๑๗๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ความขัดแย้งและความร่วมมือของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐
ถึงปัจจุบัน

๑๗๖

ตรงตามมาตรฐาน ส ๔.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๒

๑. ความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐

๑๗๗

๑.๑ สงครามโลกครั้งที่ ๑

๑๗๗

๑.๒ สงครามโลกครั้งที่ ๒

๑๘๐

๑.๓ สงครามเย็น

๑๘๔

๒. ความร่วมมือในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐

๑๘๕

๒.๑ สันนิบาตชาติ

๑๘๕

๒.๒ สหประชาชาติ

๑๙๐

คำถามท้ายหน่วย

๑๙๔

บรรณานุกรม

๑๙๕

ดัชนี

๑๙๘

วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

๑. การศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง
กับตนเอง ครอบครัว และ
ท้องถิ่นด้วยวิธีการทาง
ประวัติศาสตร์
(มฐ. ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)

วิธีการทาง
ประวัติศาสตร์ใน
การศึกษาเรื่องราว
ทางประวัติศาสตร์

๓. กรณีศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์
ทางประวัติศาสตร์ไทยสมัย
รัตนโกสินทร์โดยใช้วิธีการ
ทางประวัติศาสตร์
(มฐ. ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)

๒. หลักฐานทางประวัติศาสตร์
ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์
สมัยรัตนโกสินทร์
(มฐ. ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)

ตัวชี้วัดชั้นปี

๑. วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ (มฐ. ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
๒. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่ตนสนใจ (มฐ. ส ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)

๑. การศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นด้วยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่นักประวัติศาสตร์ใช้ศึกษาค้นคว้าเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในอดีต โดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นมาศึกษาและวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอนที่มีระบบ ทั้งนี้ก็เพื่อมาอธิบายว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยใด และดำเนินต่อไปจนถึงสิ้นสุดลงอย่างไร ตลอดจนรวมไปถึงผลกระทบของเหตุการณ์นั้นที่ส่งผลในเวลาต่อมา

๑.๑ วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะเป็นการวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่นๆ ที่เป็นเรื่องราวจากอดีต เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล โดยไม่นำความคิดในปัจจุบันไปตัดสินอดีต

วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา เป็นการตั้งประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ตนเองมีความสนใจ ช่วยให้มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการศึกษา ในขั้นตอนนี้เราต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ต้องการทราบ ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ซึ่งคำถามที่ตั้งขึ้นต้องเป็นคำถามที่ตอบได้และเป็นคำถามที่นำไปสู่การค้นคว้าที่ลึกซึ้ง หรือเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การตอบคำถามเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดประเด็นศึกษาได้เหมาะสม ไม่แคบหรือกว้างเกินไป และยังเป็นแนวทางในการค้นหาหลักฐานด้วย เช่น หากต้องการรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของโรงเรียน ต้องมีการศึกษาเพื่อรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มาประกอบ

ใคร นักเรียนต้องคำนึงถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ศิษย์เก่า เป็นต้น

ทำอะไร หมายถึง การอธิบายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น วันสถาปนาโรงเรียน รางวัลที่โรงเรียนได้รับ หรือกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน เป็นต้น

ที่ไหน หมายถึง สถานที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน เจ้าของรางวัลที่โรงเรียนได้รับมา หรือสถานที่จัดกิจกรรมสำคัญในโรงเรียน เป็นต้น

เมื่อไหร่ หมายถึง ช่วงระยะเวลาของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ เพื่อจะได้กำหนดขอบเขตของเรื่องที่ต้องศึกษา เช่น ในช่วงปีที่มีการตั้งโรงเรียน ปีที่โรงเรียนได้รับรางวัลหรือวันที่มีการจัดกิจกรรมสำคัญในโรงเรียน เป็นต้น

ทำไม เป็นคำถามที่มีความสำคัญเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ถึงเรื่องราวที่ต้องการศึกษา เช่น การตั้งคำถามว่าทำไมจึงเกิดการตั้งโรงเรียนขึ้นที่นี่และทำไมต้องเป็นปีนี้ เพื่อหาเหตุผลอธิบายถึงความสำคัญของช่วงเวลา เหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๒. การรวบรวมหลักฐาน เมื่อกำหนดหัวข้อที่ใช้ในการศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ ต้องรวบรวมหลักฐานทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องศึกษา ทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรองเพื่อใช้อธิบายเรื่องราว เช่น หากต้องการรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของโรงเรียน เราต้องหาหลักฐาน เช่น หนังสือประวัติโรงเรียน ทำเนียบครู แผนที่โรงเรียน ภาพถ่าย รางวัลที่โรงเรียนได้รับ การสัมภาษณ์ศิษย์เก่า นักเรียนปัจจุบัน ซึ่งหลักฐานเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของโรงเรียนมากขึ้น

๓. การประเมินคุณค่าของหลักฐาน เป็นขั้นตอนการตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลในหลักฐานนั้นว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อประเมินคุณค่าของหลักฐาน เรียกว่า **การวิพากษ์หลักฐาน** ซึ่งแบ่งได้ ๒ วิธี คือ **การวิพากษ์ภายนอกหรือการวิพากษ์หลักฐาน** คือ การตรวจสอบและพิจารณาคุณค่าของหลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ชำรุดหรือไม่ อายุของหลักฐาน ผู้สร้างหลักฐานมีความเป็นมาอย่างไร คัดลอกมาถูกต้องหรือไม่ สภาพแวดล้อมของหลักฐานอื่นๆ เป็นอย่างไร ส่วน **การวิพากษ์ภายในหรือการวิพากษ์ข้อมูล** คือ การตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพียงใด เนื้อหาสอดคล้องกับข้อมูลในหลักฐานอื่นหรือไม่

๔. การตีความหลักฐาน คือ การนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ประเมินคุณค่าแล้วมาพิจารณาตีความความหมายในหลักฐานว่าผู้สร้างหลักฐานมีเจตนาแอบแฝงหรือไม่ อย่างไร ในการตีความหลักฐานนักประวัติศาสตร์ต้องพยายามทำความเข้าใจความหมาย ความคิด ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของผู้เขียนและสังคมในยุคนั้นมาประกอบ นอกจากนั้นก็ต้องนำความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาเข้ามาช่วย เช่น ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ที่สำคัญ คือ ต้องมีใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

๕. การนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้าย โดยนำข้อมูลที่ได้จากหลักฐานที่ผ่านการวิพากษ์ทั้งภายนอกและภายในแล้ว มาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยมีพื้นฐานอยู่บนข้อมูลจากหลักฐานที่มีอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มานำเสนอสู่สาธารณะ เช่น การเขียนรายงาน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน การจัดทำบอร์ดนิทรรศการ เป็นต้น การนำเสนอข้อมูลเช่นนี้นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่างการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องราวของตนเองและครอบครัว

นอกจากเราจะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการสืบค้นเหตุการณ์สำคัญของชาติแล้ว เราสามารถนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการสืบค้นเรื่องราวของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น ตัวอย่างการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวของตนเองและครอบครัว ดังนี้

๑. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา เช่น หากนักเรียนต้องการรู้ว่าวงศ์ตระกูลของตนเองมีความเป็นมาอย่างไร หรือมาจากที่ไหน นักเรียนอาจตั้งประเด็นหัวข้อว่า “บรรพบุรุษของฉันเป็นใคร” “วงศ์ตระกูลของฉันมาจากไหน” เป็นต้น

๒. การรวบรวมหลักฐาน หากเราต้องการศึกษาว่าบรรพบุรุษเรามาจากไหน เราจะต้องพิจารณาว่ามีข้อมูลหลักฐานและแหล่งหลักฐานอยู่ที่ไหนบ้าง การรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดคนอื่นๆ หากภาพถ่ายของครอบครัวทั้งในสมัยปู่ย่า ตายาย หนังสืออัตชีวประวัติ หนังสืองานศพ หรือสมุดบันทึกประจำวัน เป็นต้น

๓. การประเมินคุณค่าของหลักฐาน เป็นการประเมินที่มุ่งพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์หรือการบอกเล่าของบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากที่สุด เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หากเราสัมภาษณ์พ่อแม่ พ่อแม่ก็จะรู้เรื่องราวเกี่ยวกับปู่ย่า ตายายในขณะที่มีชีวิตอยู่ หากเราสัมภาษณ์ปู่ย่า ตายาย เกี่ยวกับบรรพบุรุษซึ่งเป็นพ่อแม่ของปู่ย่า ตายาย เราก็จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับบรรพบุรุษที่ไกลตัวเราออกไป นอกจากนี้การสัมภาษณ์เราต้องคำนึงถึงมุมมองของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน แม้ว่าเราจะถามถึงเรื่องเดียวกันหรือบุคคลเดียวกัน เช่น หากเราถามเรื่องราวของแม่กับยาย ยายก็จะเล่าเรื่องราวต่างๆ ของแม่ในมุมมองที่ยาย (แม่ของแม่) มีต่อลูกสาว ซึ่งมุมมองนั้นๆ ก็จะเกิดจากความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลภายในครอบครัว และในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งเราควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพ อายุ ซึ่งมีผลต่อความทรงจำ และในการสัมภาษณ์นั้นต้องตั้งคำถามให้ชัดเจน มีการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และจดบันทึกอย่างละเอียด

กรณีศึกษาจากหนังสืออัตชีวประวัติ หนังสืองานศพ หากพิจารณาข้อมูลตามตัวอักษรจะพบว่าผู้เขียนแต่ละคนจะบอกเล่าเรื่องราวของบุคคลที่เราต้องการสืบค้นอย่างไร แต่หากพิจารณาความหมายที่แท้จริงของข้อมูลจะพบว่าผู้เขียนแต่ละคนจะถ่ายทอดเรื่องราวของบุคคลนั้นตามทัศนคติและมุมมองของผู้เขียนเอง โดยเฉพาะในหนังสืองานศพที่ผู้เขียนจะเขียนคำไว้อาลัย เฉพาะด้านดีและยกย่องผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว

๔. การตีความหลักฐาน เช่น เมื่อเราสัมภาษณ์ใครแล้วมีการบันทึก เราต้องพยายามตีความตามตัวอักษรที่บันทึกว่าผู้ให้สัมภาษณ์นั้นเล่าเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องบรรพบุรุษของเราคือใคร หรือภูมิคำเนาของบรรพบุรุษเรามาจากไหน แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายประเด็นคำถามที่เราต้องศึกษา

๕. การนำเสนอข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอ ซึ่งเราอาจนำเสนอในรูปแบบของแผนภาพต้นไม้ (Tree Diagram) เพื่อแสดงความสัมพันธ์และลำดับครอบครัวของเราตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงตัวเรา พร้อมคำบรรยายสั้นๆ ถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษของเรา ภูมิคำเนาเดิม การย้ายถิ่นฐาน จนกระทั่งมีการตั้งรกรากมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๒ ข้อจำกัดของการศึกษาทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและวิธีการสืบค้นอย่างเป็นระบบ จึงจะได้ความจริงหรือใกล้เคียงความจริงในอดีตมากที่สุด ทำให้มีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น

๑. การศึกษาประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อที่จะนำมาอธิบายเรื่องราวในอดีต ซึ่งยิ่งระยะเวลายาวนานเท่าใด หลักฐานที่เกี่ยวข้องยิ่งน้อยลง หากไม่มีหลักฐานเพียงพอ ก็ไม่สามารถอธิบายเรื่องราวในอดีตได้ ดังนั้นเรื่องราวที่ปรากฏในประวัติศาสตร์จึงไม่ใช่อดีตของสังคมมนุษย์ทั้งหมด แต่เป็นเรื่องราวในอดีตที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏเท่านั้น

๒. การสืบค้นเรื่องราวในอดีต จำเป็นที่จะต้องรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ถ้าหลักฐานมีน้อย ไม่เพียงพอ จะทำให้การทำความเข้าใจอดีตอาจผิดพลาดได้

๓. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าประเภทใด อาจให้ข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินค่าหลักฐานให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้อธิบายอดีตของสังคมมนุษย์

๔. การไม่เข้าถึงหลักฐาน เช่น สูญหาย อ่านไม่ออก หรือเข้าใจผิด ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบ จึงต้องตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง และอาจขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ในสาขานั้นๆ

๕. การตีความหลักฐาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้ศึกษาที่มีความรู้ไม่เพียงพอทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนหรือไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ

๖. การมีอคติของผู้ศึกษา คือ การนำความคิดของคนปัจจุบันไปอธิบายเหตุการณ์ในอดีต หรือการอธิบายเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยละเลยหลักฐานของฝ่ายตรงกันข้าม ล้วนส่งผลให้ประวัติศาสตร์คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

๑.๓ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การศึกษาประวัติศาสตร์โดยการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้มีความสำคัญและมีประโยชน์สำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์และสังคม ดังนี้

๑. ผู้ศึกษา การศึกษาประวัติศาสตร์โดยการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้มีความสำคัญและมีประโยชน์สำหรับผู้ศึกษา เพราะช่วยฝึกฝนให้ผู้ศึกษามีทักษะในการวิเคราะห์ ได้สวน และแก้ปัญหา โดยเฉพาะการใช้เหตุผลในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการสร้างคุณลักษณะของผู้ศึกษาให้ยึดมั่นในความเป็นกลาง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาสาขาอื่น ๆ รวมทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงได้

๒. สังคม การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ในทุกสังคม เพราะทำให้มนุษย์รู้จักอดีตหรือรู้จักความเป็นมาของตนเองและชาติพันธุ์ รวมทั้งยังช่วยอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นในอดีต และสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ซึ่งการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอดีตจำเป็นต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นส่วนใหญ่ห่างไกลจากปัจจุบัน อาจไม่มีใครตอบได้ว่าข้อเท็จจริงที่ถูกต้องคืออะไร ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จึงเป็นกระบวนการในการศึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ ๑

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเองตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเองลงในกระดาษ แล้วนำมาติดแสดงที่ป้ายนิเทศในชั้นเรียน
๒. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่าสามารถนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเรื่องใดบ้าง

๒ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์

การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาวิเคราะห์เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ต้องใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบค้นอดีต ซึ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์มีอยู่เป็นจำนวนมากและมีหลายประเภท ดังนั้นก่อนที่จะนำหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์เหตุการณ์ เราจะต้องมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักฐานเหล่านี้เสียก่อน

๑. หลักฐานชั้นต้น หมายถึง หลักฐานที่ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ได้จัดทำขึ้น หรือหลักฐานที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับเหตุการณ์นั้น ปัจจุบันหลักฐานประเภทนี้มีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้วเป็นจำนวนมาก ทำให้สะดวกต่อการศึกษา

๒. หลักฐานชั้นรอง หมายถึง หลักฐานที่สร้างหรือจัดทำขึ้นภายหลังเหตุการณ์ส่วนใหญ่ มักเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่มีผู้เรียบเรียงขึ้นโดยรวบรวมจากหลักฐานชั้นต้น ซึ่งหลักฐานประเภทนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์มีอยู่เป็นจำนวนมาก

หลักฐานชั้นรองมีประโยชน์มากสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ต้องการจะศึกษา คือ หลักฐานประเภทผลงานการศึกษาค้นคว้าที่มีผู้จัดทำไว้ รวมทั้งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว เช่น รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความ และรายงานในลักษณะของการวิเคราะห์ข่าวหรือเหตุการณ์ในสื่อต่างๆ นอกจากนั้นอารมณ์ของผู้คนและบรรยากาศโดยทั่วไปของยุคสมัยที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ ก็ยังอาจจะสะท้อนอยู่ในผลงานทางวรรณกรรม เช่น กวีนิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น บทเพลง ละครของยุคสมัยนั้นๆ ด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถจะนำมาใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น หากมีวิธีการนำมาใช้อย่างเหมาะสม

การจะกำหนดว่าเอกสารใดเป็นหลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานชั้นรองอาจจะขึ้นอยู่กับลักษณะการนำมาใช้โดยผู้ศึกษาด้วย เช่น หนังสือ **ไทยรบพม่า** ถือว่าเป็นหลักฐานชั้นรองในแง่ของการให้ “ข้อเท็จจริง” เกี่ยวกับสงครามระหว่างไทยและพม่า แต่หากเราต้องการจะศึกษาว่าพระนิพนธ์เรื่องนี้สะท้อนทัศนคติของราชสำนักรัตนโกสินทร์ต่อเรื่องนี้อย่างไร เอกสารชิ้นนี้ก็จัดเป็นหลักฐานชั้นต้น

การศึกษาเรื่องราวในอดีตที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ร่วมสมัย เช่น “การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕” “เหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖” หรือ “เหตุการณ์พฤษภาทมิฬเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕” มักต้องอาศัยหลักฐานร่วมสมัยกับเหตุการณ์นั้นๆ เช่น รายงานข่าว หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ บันทึกหรือรายงานของทางราชการ (เช่น รายงานการ

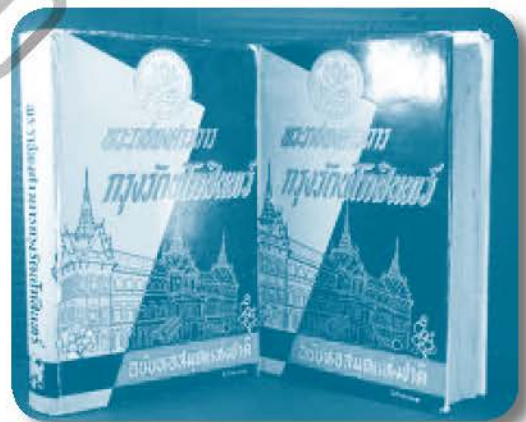

สอบสวนของตำรวจ) คำให้การของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ (เช่น ผู้ที่ถูกจับกุม ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น) ภาพถ่ายหรือวีดิทัศน์ที่มีผู้ถ่ายหรือบันทึกไว้ ไม่ว่าจะโดยทางราชการหรือเอกชนก็ตาม บันทึกความทรงจำ (ที่จัดทำขึ้นภายหลัง) ของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ รายงานการศึกษาค้นคว้าโดยนักวิชาการ เป็นต้น

ดังนั้นหลักฐานใดเป็นหลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานชั้นรอง ความสำคัญอยู่ที่ว่าในการใช้หลักฐานทุกชนิดหรือทุกชิ้น ผู้ศึกษาจะต้องใช้วิจารณญาณและมีวิธีการที่จะประเมินซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือทุกกรณี เพราะหลักฐานเช่นคำให้การหรือคำสัมภาษณ์ของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์มิได้มีหลักประกันว่าจะถูกต้องหรือเชื่อถือได้ในทุกกรณี เพราะแต่ละคนอาจจะพูดจากอคติ ผลประโยชน์ หรือจุดยืนทางความคิดของตนเป็นหลักก็ได้

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่

๑. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการเรียบเรียงเหตุการณ์จากเอกสารของแต่ละรัชกาล ตั้งแต่ปีที่เสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงปีสวรรคตของแต่ละรัชกาล โดยพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๑-๔ เรียบเรียงโดยเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มหาโกษาธิบดี (ข้า บุนนาค) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการตรวจสอบและชำระใหม่หลายครั้ง โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ-กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และกรมศิลปากร วิธีการเรียบเรียงพระราชพงศาวดารจะเป็นการลำดับเหตุการณ์สำคัญในแต่ละปี

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
ฉบับหอสมุดแห่งชาติ

๒. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๕ เรียบเรียงโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ วิธีการนิพนธ์เรียบเรียงขึ้นเป็นตอนๆ รวม ๑๒ ตอน ซึ่งนิพนธ์ค้างไว้เพียงต้นรัชกาล

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ ๕

 IMAC EDUCATION

ใบอนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เลขที่ ๒๐/๒๕๕๗

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๗

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด เรียบเรียงโดย นายธีระ นุชเปี่ยม และคณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษา
๕ ปี นับตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๗ ถึงปีการศึกษา ๒๕๖๑

(นายอภิชาติ จีระวุฒิ)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมายเหตุ

- หลังจากได้รับใบอนุญาตแล้ว หากตรวจพบเหตุที่ทำให้หนังสือที่ได้รับใบอนุญาตนี้มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ขอสงวนสิทธิ์ให้ผู้ออกใบอนุญาตแจ้งเตือนผู้รับใบอนุญาตปรับปรุงแก้ไขภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยเหตุใดก็ตามในระยะเวลาที่กำหนดให้นี้ ให้ถือว่าใบอนุญาตนี้สิ้นสุด
- ใบอนุญาตฉบับนี้ใช้ได้เฉพาะหนังสือเท่านั้น และไม่ให้นำใบอนุญาตนี้ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับอนุญาตเป็นอันขาด

หนังสือเรียนแม็ค
ประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

2433112120

MAC | MACEDUCATION

www.MACeducation.com

9 786163 450852

ราคา ๙๕ บาท